

УДК 785.7:780.614.14+78.071

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/95-1-12>**Наталія БАШМАКОВА,***orcid.org/0000-0002-9484-2406**кандидат мистецтвознавства, доцент,
завідувач кафедри народних інструментів**Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія музики»**Дніпропетровської обласної ради**(Дніпро, Україна) nbashmakova.7@gmail.com***Надія МЕЛЬНИК,***orcid.org/0009-0003-4276-1932**старший викладач кафедри народних інструментів**Харківської державної академії культури**(Харків, Україна) zhinka.svyato@gmail.com***Олександра САВИЦЬКА,***orcid.org/0009-0007-3449-7552**старший викладач кафедри народних інструментів**Харківської державної академії культури**(Харків, Україна) sav.abc76@gmail.com*

СПЕЦИФІКА КОЛЕКТИВНОГО БАНДУРНОГО ВИКОНАВСТВА В УМОВАХ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: ОСВІД КАПЕЛИ «СОНЦЕ» ХНУМ ІМЕНІ І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

Розглянуто діяльність капели бандуристів «Сонце» ХНУМ імені І.П. Котляревського в контексті сучасного етапу розвитку харківських традицій колективного бандурного виконавства. Окреслено історію створення та творчий шлях колективу. На основі аналізу навчально-концертної практики капели виявлені особливості актуалізації (оновлення) репертуару і принципи, що формують виконавську специфіку цієї творчої одиниці.

Виявлено, що інструментальний склад капели бандуристів «Сонце» органічно відображає регіонально-історичні особливості ансамблево-оркестрового виконавства на народних інструментах, що розвивались у Харкові протягом ХХ століття.

Репертуарна політика свідомо спрямована на подолання байдужості, виховання патріотичності та формування любові до творчості, що ґрунтується на синтезі вокального та інструментального видів виконавства. Суттєве значення в цьому аспекті має співпраця керівника з відомими харківськими композиторами – А. Гайденко, І. Гайденко, Л. Доник, М. Стецюн. У якості основного інструментарію навчальної мотивації здобувачів виступають: репертуар та творча установка на креативність його виконавської презентації. В сценічних рішеннях (та кліпах) вокально-інструментальне виконання оригінальних аранжувань та обробок творів поєднуються з елементами танцювальних рухів, пантоміми та іншими засобами, що направлені на встановлення творчого діалогу між виконавцями та слухачами.

Означено фактори, що негативно впливають на інтенсивність концертної діяльності капели: постійне оновлення складу учасників, дистанційна форма навчання, відсутність стабільної фінансової підтримки. Серед першорядних складових успішності творчого життя колективу, що утворюють його специфіку та самобутність, виділено молодість, обдарованість та зацікавленість виконавців. Констатовано, що завдяки знайденому оригінальному виконавському стилю в умовах сьогодення колективу вдається продовжувати та активно розвивати харківські традиції колективного виконавства на бандурі.

Ключові слова: *капела бандуристів, репертуар, виконавська специфіка, ансамблеве інструментальне виконавство.*

Nataliya BASHMAKOVA,

orcid.org/0000-0002-9484-2406

PhD, Assistant Professor;

Head of the Folk Instrument of Music Department

Dnipro Academy of Music

(Dnipro, Ukraine) nbashmakova.7@gmail.com

Nadiya MELNYK,

orcid.org/0009-0003-4276-1932

Senior Lecturer at the Department of Folk Instruments

Kharkiv State Academy of Culture

(Kharkiv, Ukraine) zhinka.svyato@gmail.com

Oleksandra SAVYTSKA,

orcid.org/0009-0007-3449-7552

Senior Lecturer at the Department of Folk Instruments

Kharkiv State Academy of Culture

(Kharkiv, Ukraine) sav.abc76@gmail.com

SPECIFICITY OF COLLECTIVE BANDURA PERFORMANCE IN THE CONDITIONS OF THE EDUCATIONAL PROCESS: THE EXPERIENCE OF THE CAPELLA “SONTSE” OF THE KHARKIV I. P. KOTLYAREVSKY NATIONAL UNIVERSITY OF ARTS

The activities of the bandurist band «Sun» of the Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts are considered in the context of the modern stage of development of the Kharkiv traditions of collective bandur performance. The history of the creation and creative path of the group are outlined. Based on the analysis of the educational and concert practice of the capella the features of the actualization (renewal) of the repertoire and the principles that form the performing specificity of this creative unit were identified.

It was found that the instrumental composition of the bandurist ensemble «Sun» organically reflects the regional and historical features of ensemble and orchestral performance on folk instruments that developed in Kharkiv during the 20th century.

Repertoire policy is consciously aimed at overcoming indifference, fostering patriotism and forming a love of creativity, which is based on the synthesis of vocal and instrumental types of performance. Considerable importance in this aspect is the cooperation of the head with famous Kharkiv composers – A. Haydenko, I. Haydenko, L. Donyk, M. Stetsyun. As the main tools of educational motivation of applicants there are: repertoire and creative attitude to the creativity of its performance presentation. In stage solutions (and clips), vocal and instrumental performance of original arrangements and arrangements of works is combined with elements of dance movements, pantomime, and other means aimed at establishing a creative dialogue between performers and listeners.

Factors that negatively affect the intensity of the chapel's concert activity are identified. Among them are: constant renewal of the composition of participants, distance learning, lack of stable financial support. Some of the primary components of the success of the creative life of the collective, which form its specificity and originality, the youth, talent and interest of the performers are highlighted conditions, the collective manages to continue and actively develop the Kharkiv traditions of collective performance on hted. It is stated that thanks to the original performance style found in the present the bandura.

Key words: *chapel of bandura players, repertoire, performing specifics, ensemble-instrument performance.*

Постановка проблеми. Першорядне значення в процесі формування на теренах Слобожанщини традицій колективного музикування з участю бандури мала діяльність фундатора харківської виконавської школи Г. М. Хоткевича, який самовіддано працював над створенням та пропагандою різних форм ансамблевого виконавства, що вперше були презентовані на XII Всеросійському археологічному з'їзді (м. Харків, 1902 р.). Цей момент був початком історії становлення в бандурному мистецтві практики колективного вокально-інструментального музикування.

Також великий вплив мала і творчість В. А. Комаценка, адже головною особливістю складу створеного ним у 1955 р. в с. Наталіне Красноградського району оркестрі народних інструментів було залучення бандуристів, які виконували разом із інструментальними і вокальними партіями (Мадзюк, 2003: 146). Таке поєднання існуючих на той час традицій оркестрового виконавства на народних інструментах і суцільно національних рис (втіленням яких є бандурне мистецтво), відбулося вперше в історії музики.

Протягом другої половини ХХ століття в силу соціально-політичних умов на теренах Слобожан-

щини ансамблеве виконавство на бандурі розвивалося в малих формах (Мадзюк, 2003: 143), а окреслені вище творчі поштовхи Г. М. Хоткевича та В. А. Комаренка знайшли своє втілення лише в останні роки минулого сторіччя в діяльності капели бандуристів «Сонце» ХНУМ імені І. П. Котляревського, яка є осередком розвитку колективного бандурного виконавства у Харкові. Не дивлячись на те, що цей колектив вже більше ніж чверть століття демонструє досить успішний творчий досвід, особливості його діяльності ще не були розглянуті у вітчизняному музикознавстві.

Аналіз досліджень. В числі досліджень, в яких розкривається проблематика колективного музикування за участю бандури, – роботи Л. Мандзюк, М. Березуцької, Т. Слюсаренко, В. Єсипка та А. Іваниша, І. Дружги. Але, не дивлячись на те, що в музичній культурі України студентські капели бандуристів чисельно домінують над професійними колективами подібного формату, особливості їх функціонування ще не поставали у якості предмету дослідження.

Мета роботи – виявити специфіку сучасних харківських традицій колективного бандурного виконавства шляхом узагальнення творчого досвіду навчально-концертної діяльності капели бандуристів «Сонце» ХНУМ імені І. П. Котляревського. Для досягнення зазначеної мети необхідно є постановка і реалізація наступних **завдань**: окреслити історію створення колективу та його творчий шлях; охарактеризувати напрямки діяльності, творчі та навчальні задачі; визначити репертуарні особливості; виявити виконавську специфіку цієї творчої одиниці.

Об'єкт дослідження – мистецтво гри на бандурі, **предмет** – специфіка колективного бандурного виконавства в умовах освітнього процесу; **матеріал** – досвід навчально-концертної практики капели бандуристів «Сонце» ХНУМ імені І. П. Котляревського

Методологія дослідження ґрунтується на принципі історизму (який дозволяє розкрити специфіку навчальної та концертної практики капели як унікального явища сучасного музичного мистецтва, сформованого під впливом традицій колективного музикування на народних інструментах Слобожанщини) та залученні комплексного підходу.

Виклад основного матеріалу. *Генеza колективу та специфіка його інструментального складу.* Ініціатором створення капели бандуристів ХНУМ імені І. П. Котляревського був відомий громадський діяч Слобожанщини, палкий патріот українського мистецтва П. Г. Черемський.

Його ідею, висловлену в середині 1990-х рр., підтримали викладачі тоді ще Харківського інституту мистецтв – завідувач кафедри народних інструментів України, проф. Б. О. Міхеєв та завідувач циклової комісії диригентських дисциплін проф. В. І. Ніколаєв. Таким чином, колектив було створено з ціллю реалізації суто навчальної мети – надання практичної допомоги студентам-бандуристам в оволодінні навичками концертного ансамблевого виконавства та диригентської практики. Організацію та керівництво новою творчою одиницею було вирішено довірити нещодавній випускниці, яка перша після поновлення в 1989 р. традицій відкладання класу бандури в ХДІМ ім. І. П. Котляревського отримала кваліфікацію диригента, лауреатці міжнародних конкурсів – Н. В. Мельник.

У 1996/97 навчальному році, що став експериментальним в історії створення колективу, його склад був традиційним для вокально-бандурного мистецтва (лише бандури). Недостатність тембрового забарвлення та динамічної потужності звучання привела до необхідності розширення інструментального складу колективу шляхом введення оркестрової групи. Саме 1998 р. є початком історії існування капели бандуристів – 14 квітня відбувся перший публічний виступ на державному іспиті з диригування.

Досить дискусійним виявилось питання, що до формування інструментального складу оркестрової групи капели бандуристів. Викладачі кафедри народних інструментів, які були ініціаторами створення колективу (проф. Б. О. Міхеєв та проф. В. І. Ніколаєв), та його керівниця прийняли рішення, що підтримувати та тембрально забарлювати звучання бандур повинні ті інструменти, що використовуються в оркестровому класі, а саме: баяни, чотириструнні домри, альтові та басові домри, контрабас та ударні інструменти. Особливу функцію, що підкреслювала разом з бандурами національний український колорит звучання колективу, було надано цимбалам. Слід відзначити, що для виконання контрабасової партії спочатку використовували струнно-смичковий контрабас, або кобзу-контрабас (традиційні для складу українських оркестрів інструменти), але з часом їх вдало замінила балалайка контрабас з її конкретним тембрально насиченим звучанням. Сформований таким чином інструментальний склад суперечив усталеним уявленням, що до інструментальної специфіки українських оркестрів. Відсутність сопілки та духових інструментів симфонічного оркестру та скрипкового сімейству компенсувалася виконавською майстерністю

студентів баянної та домрової груп, що засвідчувало високий рівень професійної підготовки музикантів-народників харківської виконавської школи. З іншої сторони, такий склад не тільки продовжував слобожанські традиції колективного музикування на народних інструментах, які розвивалися у діяльності В. А. Комаренко, а й не суперечив ідеям засновника харківської бандурної школи Г. М. Хоткевича, який однієї зі своїх монографічних робіт дав назву «Музичні інструменти українського народу», маючи на увазі музичний інструментарій, що застосовувався та існував на теренах нашої країни.

Мета, специфіка та результативність діяльності. Колективне виконавство в цілому, є важливою частиною формування не тільки комплексу суто професійних музичних навичок та вмій, а і людських якостей. Капела бандуристів (як кожен музичний колектив), є складним механізмом, де кожен повинен виконувати свої обов'язки. Від недбалого ставлення одного з учасників до творчого процесу знижується якість роботи всього колективу. Особливу увагу приходиться приділяти дисципліні, потрібно не допускати халатного відношення до роботи, що проявляється в пропусках репетицій, запізненні, в неякісному виконанні партії, байдужості і в'ялості під час занять.

Діяльність капели спрямована на реалізацію навчальної мети, пов'язаної з наданням практичної допомоги студентам-бандуристам в оволодінні навичками концертного ансамблевого виконавства та диригентської практики, але вирішується вона крізь призму розкриття унікальності українського мистецтва. Саме через репертуар, організацію репетиційної та концертної роботи, через формування та підтримку здорової творчої атмосфери в колективі вдається впливати на процес виховання цілісної, патріотично спрямованої особистості і результативність цього процесу доводить перелік імен бандуристів – колишніх капелян, які нині продовжують традиції харківської школи на професійній основі:

– Тріо бандуристок «Купава» Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого у складі народних артисток України Тетяни Слюсаренко (першої випускниці капели 1998 рік), Юлії Меліхової, Олени Гізімчук;

– Сергій Захарець – соліст Національної заслуженої капели бандуристів ім.Г. Майбороди;

– Людмила Авдемирць – головний хормейстер Великого академічного слобожанський ансамблю пісні і танцю;

– тріо бандуристок «Зоредана» ВАСАПТ у складі випускниць капели Людмили Авдемирць, Надії Архипенко, Наталії Чередніченко;

– тріо бандуристок «Вишиванка» Полтавської філармонії у складі заслуженої артистки України Олени Шевченко і випускниць заочного відділення ХНУМ Вікторії Бовтік і Тетяни Чугуєвцев.

Серед специфічних рис капели «Сонце», що визначають її неповторність і самобутність в українській музичній культурі, в першу чергу слід виділити особливості інструментального складу капели, що були означені вище. Слід вказати, що такий склад має яскраво виражені регіональні характеристики, тому що звучання бандур підтримують та розцвічують народні інструменти, що застосовуються в академічному музичному мистецтві слобідського краю (баяни, чотириструнні домри, альтові та басові домри, контрабас, цимбали та ударні інструменти). Ще однією незмінною специфічною рисою капели є молодий вік виконавців. Це студентський колектив, особливістю якого є постійне оновлення складу учасників, що відбувається на початку кожного навчального року. Зі зміною виконавці, які мають різний рівень музичних здібностей, кожен твір з репертуару капели (при його втіленні оновленим складом виконавців) набуває нової якості музичної інтерпретації. Підкреслимо, поповнення складу відбувається не тільки з урахуванням професійних музичних якостей; велике значення має й зацікавленість здобувачів, бажання працювати, яке стимулюють вдалі концертні виступи колективу. Репертуар капели постійно поповнюється творами в сучасних аранжуваннях з елементами, сучасної естрадної поп-культури, що також підкреслює молодість та виконавський ентузіазм учасників колективу.

Показовим з точки зору виконавської самобутності колективу є також креативне концертне виконання програми, що не відповідає академічним канонам. Кожен твір набуває театралізованого рішення у якому активну участь приймає й диригент капели (елементи спілкування зі слухачами, використання не лише сценічного простору, а і всієї зали, застосування мелодекламації та танцювальних рухів під час виконання). Як зазначав в усній характеристиці виступу капели доктор мистецтвознавства, професор та академік М. А. Давидов, колектив продовжує на Слобожанщині традиції українського вертепу.

Концертна практика та репертуарна еволюція. За роки існування капела, пройшовши нелегкий шлях становлення, змін та самоствердження, вийшла за рамки освітнього середовища, завоювала любов і повагу широкої публіки та стала повноцінною концертною одиницею, відомою не лише в Україні і за її межами. Вперше колек-

тив заявив про себе на всю країну у 2001 р., прийнявши участь у звіті Харківської області «Симфонія землі Слобожанської», що відбувся на головній вітчизняній сцені (Палац «Україна», м. Київ). Капела виступила з оригінальним твором – українська народна балада «Бондарівна» в обробці В. Кушпета та аранжуванні Н. Мельник. Незвичайність і самобутність інтерпретації, що була схвалена глядачами та критиками, полягала в поєднанні звучання старосвітської (соліст С. Захарец) і академічної бандури, чоловічого та жіночих голосів, а також в застосуванні мелодекламації, акустичних та театральних ефектів.

Рівень професійної підготовки колективу визначили творчі змагання. Так у 2006 р. капела стала лауреатом I премій VIII Міжнародного конкурсу «Дзвени бандуро» (м. Дніпро). У 2009 р. майстерністю виконавства українських пісень капеляни «взяли у полон» місто Севастополь, ставши володарем Гран-Прі Міжнародного конкурсу «Самородки». В числі визначних подій з концертно-конкурсного хронопису колективу заходи 2011 р., пов'язаних з участю у міжнародному фольклорному балі м. Прага (Чехія) та XXII Міжнародному студентському фольклорному фестивалі м. Катовіце (Польща).

Протягом кожного навчального року колектив звучує із різноманітними сольними програмами у двох відділеннях («Уклін рідній землі» – 2009–2010 рр., «Спасибі, Ваммамо» – 2010–2011 рр., «Вшануймо своїх героїв» – 2011–2012 рр.). Також капела постійно з успіхом давала концерти у Харкові, Києві та в містах Донбасу.

Навесні 2013 р. в Великій залі ХНУМ імені І. П. Котляревського відбувся ювілейний концерт з нагоди п'ятнадцятиріччя капели бандуристів, на якому вперше була презентована назва колективу, що мала символічне значення. Весь час існування капели відбувся пошук слова, яке втілювало у собі ідейний зміст колективу. Кожен з учасників капели – дуже яскрава особистість, яка випромінює світло таланту, та цим нагадує сонячні промінці, тому назва «Сонце» виявилася органічною та відповідною.

Репертуарна еволюція в контексті соціально-культурних викликів. Еволюція репертуару капели безпосередньо пов'язана та визначається зміною задач, що поставали перед колективом в різні роки його існування. Так на початку творчої діяльності накопичення репертуару відбувалося у напрямках, що були визначені програмними вимогами атестаційних іспитів з диригування. Програма випускників, що здобували кваліфікацію диригента, співпрацюючи з нещодавно створеним навчальним

колективом, повинна була вмістити: класичний твір, що увійшов до скарбниці шедеврів української музичної культури; інструментальну п'єсу; дві різнохарактерних пісні та пісню, що виконувалася а capella. Так, наприклад, до репертуару капели увійшли такі твори як: М. Лисенко Хор «Хай іде, наступа» з опери «На русалчин день»; К. Данкевич Хор «Хоробрих мужів» з опери «Богдан Хмельницький»; М. Мусоргський «Гопак»; І. Бурдін Прелюдія та хора *cariccioso* для цимбалів з оркестром; Д. Смольський Другий концерт для цимбалів з оркестром (I ч.); Г. Агратіна Закарпатський весільний танок «Березнянка» для цимбалів у супроводі капели; Д. Попічук «Гуцулки» для цимбалів у супроводі капели; Г. Хоткевич «Невільничий ринок у Кафі» та сюїта «Байда» (оркестрові версії творів в інструментовці Н. Мельник); українські народні пісні «Туман ярмом» (обробка С. Якимця), «Ой за гаєм, гаєм», «Ой у полі три криниченьки» (обробки Н. Мельник).

З часом капела бандуристів почала вести активну концертну діяльність та перетворюватися на самобутню творчу одиницю музичного життя Харкова (а потім і всієї України). В цей період гостро відчувалась необхідність зміни репертуарної політики. Розпочався процес накопичення концертних творів в різних жанрах, яскравих за характером та тематизмом.

Відсутність друкованого та рукописного нотного матеріалу для капели бандуристів в цілому та нестандартність складу капели бандуристів «Сонце» вимагали створення оригінальних творів, або перекладень, обробок та інструментовок. Основними критеріями, що спрямовували процес розширення репертуару та визначали можливість введення до концертної програми того чи іншого твору, виступали: можливість продемонструвати виконавські ресурси капели та вокальні здібності її солістів; – художня образність твору та виразність тематизму, що пробуджували зацікавленість виконавців та викликали інтерес слухачької аудиторії.

Співпраця з відомими харківськими композиторами сприяла збагаченню концертного репертуару оригінальними творами та авторськими перекладеннями та редакціями. Показові у цьому аспекті такі твори, як: «Українські визирунки», «Свято лісорубів», «Мерцішор» Анатолія Гайденка; «Дощик» Ігоря Гайденка; Соната-спітафія пам'яті Гната Хоткевича Лариси Донник; «Різдвяна» Миколи Стецюна; «Пасторальні награвання» та Єлегія для флейти з капелою Юлії Грицун.

Зазначимо, що значна кількість обробок та інструментовок, з яких склалися концертні програми капели, були виконані керівником колек-

тиву – Надією Мельник. Наприклад: фантазія на тему української народної пісні «Ой, що ж то за шум учинився», обробка української народної пісні «Темний ліс повен слуху», твір «Легенда».

Плідні творчі стосунки з фольклористичним гуртом «Фарби» Харківської державної академії культури під керівництвом Галини Бреславець, що почали розвиватися з 2004 р., дозволили втілювати в концертних виступах ідею синтезу академічного співу з народною манерою виконання. Першими творчим експериментом цього напрямку став твір Г. Бреславець «Веду русалку» (композиція виконувалася а capella вокальними групами двох колективів). З часом ця ідея знайшла не менш яскраве втілення в композиціях, де народні пісні органічно поєднувалися з авторською музикою та текстами К. Меладзе («Ой і як було із прежди века»), С. Положинського («Ой, нема того»), С. Фоміна («Орися»). Звичайно, що твори естрадного плану на музику та слова таких сучасних авторів, як С. Фоменко («Гоголя», «Лети, душа», «Ти в серці моїм»), Ю. Юрченко («Я – патріот»), С. Михалко («Зіроньки») посилюють жанрове різноманіття репертуару капели та стимулюють творчий інтерес здобувачів освіти.

Починаючи з 2013/14 навчального року, в репертуарній спрямованості колективу (як творча відповідь на російську агресію) стверджується національно-патріотична тенденція, пов'язана з розумінням того, що бандура, українська пісня та слово – то є велика сила і потужна зброя. Так в кінці 2013 р. в репертуарі з'явилася композиція «Не спи, моя рідна земля!» (слова та музика С. Фоменка), якою (ніби камертоном) налаштувалися в унісон серця капелян на патріотичні пісні, виконання яких потребує людяності та щирості. Трагічні події, якими визначається сучасна історія України, спонукали співати про рідну землю, про воїнів, про матерів, про любов до нашої країни. Репертуар капели змінився кардинально: «Збереглося, Роде!» з репертуару гурту «Taryta»; «Мій народ!» (слова та музика С. Положинського); віршована молитва воїна «Побудь, мій Боже» (слова Л. Бурак, музика Б. Севаст'янова); «Лебеді материнства» (слова В. Симоненка, музика П. Савельєва); українська народна пісня «Козачка» в обробці Н. Мельник; «Біля тополі» (слова Петра Солодухи, музика Петра та Павла Солодухи); «Хочу жити без війни» (слова та музика А. Торубарової); «Країна мрій» (слова та музика О. Скрипки); «Воля» (слова та музика С. Танчинця).

Також в репертуарі капели після виходу фільму «Поводир» (2014 р.), з'явилась пісня «Чому квіти мають очі?» (слова та музика С. Джамалдінової),

яка є його саундтреком. Сьогодні вона сприймається як символ приємності традицій кобзарського мистецтва, які радянська влада мріяла обірвати саме у Харкові, у 1930 р., зібравши кобзарів-лірників на 3'їзд народних співців радянської України, після якого всі вони зникли безвісти. Саме через таку актуалізацію репертуару у кожного учасника капели формується відчуття відповідальності за пам'ять про загиблих музикантів.

З 2022/23 навчального року змінився формат презентування репертуарних новинок, адже обмежена дистанційною формою навчання необхідність творчого самовираження стимулювалася календарними святами та низкою ювілейних дат: 105-річчям університету та 25-річчям колективу. Знаходячись у різних містах та навіть країнах – Харків, Суми, Полтава, Дрогобич, Айхштет (Німеччина), капеляни власними силами створювали відеокліпи, надсилаючи записи партій по Інтернет мережі. Так 14 жовтня капела привітала своїх захисників і захисниць відеокліпом «Полька-притупанка» (аранжування Н. Мельник); 16 квітня побажали всім світлої Пасхи презентувавши в аранжуванні Н. Архипенко композицію Л. Cohen «Алілуйя» (у відеоряді зацентрувавши увагу на мистецтві створювати крашанки); 18 травня на Свято вишиванки у форматі відеокліпу опублікували інструментальну версію вокального шедеву «Два кольори» О. Білаша. Такий досвід показав, що навіть на відстані, в складних умовах, капела бандуристів «Сонце» розкривається як креативна творча одиниця.

Висновки. Інструментальний склад капели бандуристів «Сонце» органічно відсвічує регіонально-історичні особливості ансамблево-оркестрового виконавства на народних інструментах що розвивались у Харкові протягом ХХ ст. Першорядними складовими успішності творчого життя колективу в умовах сучасної академічної концертної практики, що утворюють його специфіку та самобутність, є молодість, обдарованість та зацікавленість виконавців. Останнє підтримується та стимулюється репертуарною політикою, що свідомо спрямована на подолання байдужості та апатії серед здобувачів освіти, на виховання патріотичності та формування любові до творчості, яка ґрунтується на синтезі вокального та інструментального видів виконавства. Саме через репертуар, організацію репетиційної та концертної роботи, через формування та підтримку здорової творчої атмосфери в колективі вдається впливати на процес виховання цілісної, патріотично спрямованої особистості. Продуманий влучний й різноманітний репертуар не тільки робить виступи

капели цікавими і незабутніми, але й допомагає стверджувати бандуру у якості сучасного академічного інструменту. Суттєве значення в цьому аспекті має й співпраця колективу з відомими харківськими композиторами – А. Гайдено, І. Гайдено, Л. Доник, М. Стецюн. Ще однією творчою установкою, що допомагає студентам почувати себе потрібними у сучасному середовищі є те, що оригінальні аранжування та обробки творів, що складають концертний репертуар капели, повинні мати яскраве та креативне сценічне втілення, в якому вокально-інструментальне виконання поєднується з елементами танцювальних рухів,

пантоміми та іншими засобами, що направлені на встановлення творчого діалогу між виконавцями та слухачами. За це частіш за все докоряють, мов «не академічно, та занадто креативно».

Не звертаючи увагу на фактори, що негативно впливають на інтенсивність концертної діяльності капели (постійне оновлення складу учасників та відсутність стабільної фінансової підтримки, дистанційна форма навчання), слід констатувати, що завдяки знайденому оригінальному виконавському стилю в умовах сьогодення колективу вдається продовжувати та активно розвивати харківські традиції колективного виконавства на бандурі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Березуцька М. С. Репертуар сучасного ансамблю бандуристів: синтез народного і академічного. Народознавчі зошити. 2017. № 140 (2). С. 502–506.
2. Березуцька М. С. Твори а капелла в репертуарі бандуристів як сучасне втілення традицій української музики (на прикладі ансамблю бандуристів «Чарівниці»). Народознавчі зошити. 2018. № 1 (151). С. 155–164.
3. Дружба І. С. Сучасна бандуристика: композиторські пошуки та виконавські перспективи : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. Харків. 2021. 22 с.
4. Єсіпок В. М., Іваниш А. А. Творчий та історичний шлях капели бандуристів імені Т. Шевченка Молодий вечний. 2018. № 1. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/1/34.pdf> (дата звернення: 13.01.2026).
5. Мандзюк Л. С. Ансамблево-виконавська творчість бандуриста: мистецтвознавчий та психолого-педагогічний аспекти : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. : спец. 17.00.03 – муз. мистецтво. Харків. 2007. 18 с.
6. Мандзюк Л. С. Історичні основи виникнення та ствердження ансамблевого виконавства на бандурі. Проблеми сучасності: культура, мистецтво, педагогіка. Частина перша, мистецтвознавство. Луганськ–Харків : Стиль-Издат. 2003. С. 138–147.
7. Слюсаренко Т. О. Бандурне виконавство як явище національної української культури : дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 – музичне мистецтво. Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків. 2016. 207 с.

REFERENCES

1. Berezutska M. S. (2017). Repertuar suchasnoho ansambliu bandurystiv: syntezy narodnoho i akademichnoho. [Repertoire of the modern bandura ensemble: synthesis of folk and academic]. *Narodoznavchi zoshyty*, 140(2), 502–506. [in Ukrainian].
2. Berezutska M. S. (2018). Tvory a capella v repertuari bandurystiv yak suchasne vtilennia tradytsii ukrainskoi muzyky (na prykladі ansambliu bandurystiv “Charivnytsi”). [A cappella works in the repertoire of bandura players as a modern embodiment of Ukrainian music traditions (on the example of the bandura ensemble “Charivnytsi”).] *Narodoznavchi zoshyty*, 1(151), 155–164. [in Ukrainian].
3. Druzhha I. S. (2021). Suchasna bandurystyka: kompozytorski poshuky ta vykonavski perspektivy. [Contemporary bandura art: compositional searches and performance perspectives]. *Avtoref. dys. kand. mystetstvoznnavstva*. Kharkiv. 22 p. [in Ukrainian].
4. Yesypok V. M., Ivanysh A. A. (2018). Tvorchyi ta istorychnyi shliakh kapely bandurystiv imeni T. Shevchenka. [Creative and historical path of the Bandura Capella named after T. Shevchenko]. *Molodyi vchenyi*, 1. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/1/34.pdf> (accessed January 13, 2026). [in Ukrainian].
5. Mandziuk L. S. (2007). Ansamblevo-vykonavska tvorchist bandurysta: mystetstvoznnavchi ta psykhologo-pedahohichni aspekty. [Ensemble-performing creativity of the bandura player: art history and psychological-pedagogical aspects]. *Avtoref. dys. kand. mystetstvoznnavstva*. Kharkiv. 18 p. [in Ukrainian].
6. Mandziuk L. S. (2003). Istorychni osnovy vynykennia ta stverdzhennia ansamblevoho vykonavstva na banduri. [Historical foundations of the emergence and establishment of ensemble performance on the bandura]. *Problemy suchasnosti: kultura, mystetstvo, pedahohika. Chastyna persha, mystetstvoznnavstvo*. Luhansk–Kharkiv: Styl-Izdat. 138–147. [in Ukrainian].
7. Sliusarenko T. O. (2016). Bandurne vykonavstvo yak yavyshe natsionalnoi ukrainskoi kultury. [Bandura performance as a phenomenon of national Ukrainian culture]. *Dys. kand. mystetstvoznnavstva. spets. 17.00.03 – muzychnе mystetstvo*. Kharkivskiy natsionalnyi universytet mystetstv imeni I. P. Kotliarevskoho. Kharkiv. 207 p. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 16.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 27.03.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

